

#1 2021 ÅRGÅNG 38

ISSN 0283-8524

väx

Växter i Hälsingland och Gästrikland

SANDROTTRVFEL. FOTO: ANITA ÖSTLUND

Växter i Hälsingland och Gästrikland (VÄX) ges ut av Gävleborgs Botaniska Sällskap (GÄBS), lokalförening av Svenska Botaniska Föreningen (SBF). VÄX kommer ut med två nummer per år.

MEDLEMSKAP

Du blir medlem i GÄBS och får vår tidning VÄX genom att betala in **årsavgift 150 kr** till föreningens **bankgiro nr 797-3886**.

För **familjemedlemskap** är årsavgiften **25 kr** per tillkommande familjemedlem (inkluderar ej tidning).

I årsavgift till GÄBS ingår medlemskap i SBF. Önskas även prenumeration på SBF:s tidskrifter, Svensk Botanisk Tidskrift (SBT) och Vilda Växter, se avgifter på SBF:s webbplats: <http://svenskbotanik.se>

ADRESSÄNDRINGAR OCH MEDLEMSREGISTRERING I GÄBS

Birgitta Wannberg, birgitta@particleoptics.se, 070-34 46 747

REDAKTION/BIDRAG

Redaktör för detta nummer: Peter Ståhl

Bidrag i alla former till kommande nummer av VÄX, liksom önskemål och idéer, mottages tacksamt av redaktionen.

- Ulf Svahn, Gävle, 070-221 07 55, ulfsvahn@hotmail.com
- Peter Ståhl, Gävle, 073-024 20 43, peter.b.stahl@gmail.com
- Veronica Jägbrant, Bergsjö, 070-221 47 99, veronica.jagbrant@icloud.com
- Birgitta Hellström Forsbacka, 070-229 30 16, birgitta.m.hellstrom@telia.com

GÄBS STYRELSE 2019

Ordförande: Stefan Olander, Viksjöfors, skalensfabod@gmail.com, 070-569 26 90

Vice ordförande: Alf Pallin, Söderhamn, alfpallin49@gmail.com, 070-247 44 20

FÖR MER INFORMATION OM GÄBS:
www.gavleborgsbotaniskasallskap.se

Det går även att följa oss i Facebook-gruppen "Gävleborgs Botaniska Sällskap"

Sekreterare: Björn Wannberg, Alfta, bjorn@particleoptics.se, 070-34 44 247

Kassör: Birgitta Wannberg, Alfta, birgitta@particleoptics.se, 070-34 46 747

Ledamot: Magnus Bergström, Rimbo, snjuftjutis@gmail.com, 070-209 42 00

Ledamot: Pär Hedwall, Söderala-Berga 607, 826 92 Söderala, 070-287 96 56

Ledamot: Maj Johansson, Ramsjö, maj.joh@telia.com, 0651-930 21

Suppleant: Gunnar Andersson, Söderhamn, gunnar.kilsbo@gmail.com, 070-651 40 17

Suppleant: Ulf Svahn, Gävle, ulfsvahn@hotmail.com, 070-221 07 55

VALBEREDNING

- Magnus Andersson, magnus.andersson@foran.se, 070-658 37 56
- Peter Ståhl, peter.b.stahl@gmail.com, 073-024 20 43
- Carina Frost Hansen, carina@thamracafe.se, 076-820 89 93

GÄVLEBORGS BOTANISKA SÄLLSKAP (GÄBS) BILDADES 1982. SÄLLSKAPETS SYFTEN ÄR:

1. Att sammanföra människor, som är intresserade av botanik i allmänhet eller någon av botanikens många specialgrenar, och verka för spridandet av kunskaper inom dessa områden
2. Att utforska floran i Gävleborgs län
3. Att verka för skydd och vård av hotade växter och växtsamhällen i länet

GÄBS har 235 medlemmar och 21 familjemedlemmar.

Grafisk form: Kerstin Stickler

Ett nytt år...

ETT NYTT, men lika eländigt år som det tidigare med ett Coronavirus som håller landet på sträckbänken.

Vi ska försöka att kunna ha lite aktiviteter ute i naturen ändå. Enligt vad jag har sett så verkar svenskarna ha vistats mycket mera i vårt land och i naturen. Kan man sedan förena nytta med nöje genom att visa och berätta om allt det fina som vår natur har att uppvisa så kanske man kan så ett frö för mer fördjupade upplevelser. Men då gäller det att kunna få ut till var och en att det finns föreningar som anordnar guidade utflykter på temat natur.

FORTFARANDE finns det mycket att upptäcka och att lära, har själv hittat en del spännande arter och andra beskaftenheter i naturen som jag har blivit förundrad över. Nu har vi också en Nationalblomma att glädjas åt. Extra roligt att det blev min favorit som jag har på mina slättermarker, nämligen liten blåkllocka.

Önskar er alla en fortsatt fin säsong i våra blomstermarker!

Stefan Olander, Ordförande i GÄBS

Askblommor.

ILLUSTRATION: JONAS LUNDIN

Våra florer

Föreningen har givit ut Gästriklands flora och Hälsinglands flora. Böckerna kan köpas via föreningen och bokhandel, se vår hemsida.

www.gavleborgsbotaniskasallskap.se

Blomsterfest

Häckelsängs fäbodar, Hamrånge

Lördag 12 juni 2021,
kl 11–16

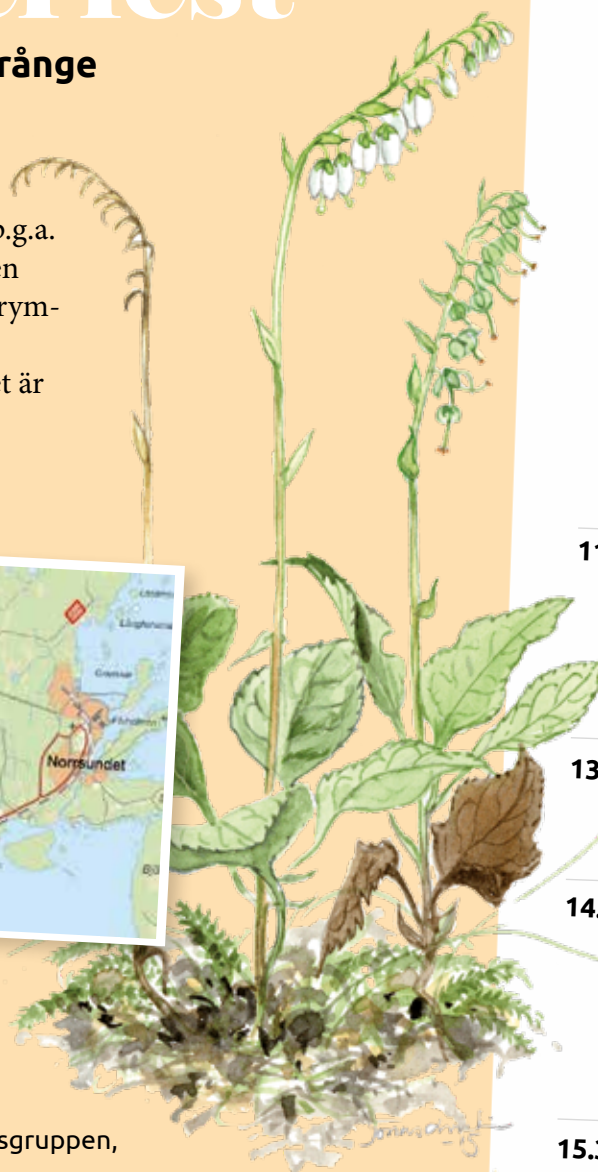
Alla intresserade är välkomna, men p.g.a. rådande pandemi hålls annonseringen sparsam och lokal. Det finns stora utrymmen på vallen och olika hus av stall-lagårds- och ladukaraktär. Utomhuset är stort.

Vägledning: Kör Totravägen, sväng in på Häckelsängs fäbodväg 1 km söder om Bergby. Kör skogsvägen 6 km till fäbovallen.

KONTAKTPERSONER:

Berit Berglund, Gävle 0730-41 40 38.
Gävleborgs Botaniska Sällskap
Kusin Anders Berglund, Häckelsäng,
Bergby. 073-038 50 70
Lotta Delin, Järbo 073-069 66 44. Skogsgruppen,
Naturskyddsföreningen

PROGRAM OCH TIDER

11.00–11.30 Välkommen och introduktion

Hela dagen pågår insamling, samtal, namnsättning och visningar vid borden med blomster, gräs med mera. Arrangemanget välkomnar att besökare tar med något odlat eller vilt att visa, byta, berätta om, eller undersöka. Vi kan få se ett vackert blomsterarrangemang eller okända ogräs.

Där finns hinkar och flaskor o. dyl. men medtag gärna vasliknande föremål.

Hela dagen finns Gästriklands och Hälsinglands landskapsfloror till visning och försäljning.

Hela dagen finns tillfälle att brista ut i sång, allsång, kulning och tut i lurar.

Det går inte riktigt att tidsbestämma dessa utbrott, man kan bara hoppas.

11.30–12.00 Tipsrundan startar och Anders B. rättar svaren så snart han får in dem, för...

... ca kl 13 kommer de rätta svaren och vinstutdelning för tipsrundan.

Då blir det även...

13.00–14.00 Kaffe med dopp som fäbofolket bjuder på.

Ta med eget dricksvatten och övrig matsäck som du behöver.

14.00

Välj en av tre turer med vägvisare, eller stanna kvar på vallen.

1 Stackviken (bäckutloppet i Fäboviken) skog och stenstrand.

2 Sandviksbryggan 1 km med havsutsikt och båtbygga.

3 Fäbovallsvisning av byggnader, restaureringen m.m.

15.30–16.00 Avslutas Blomsterfesten på Häckelsängs fäbodar.

FOTO: LALA BISSMAN

Sveriges nationalblomma

Liten blåkllocka, är nu utsedd till Sveriges nationalblomma. Svenska Botaniska Föreningen utlyste i våras en omröstning på nätet om Sveriges nationalblomma som fick stort genomslag i medierna. Många har säkert hört Berit Berglund och Joakim Lindvalls livfulla samtal i Naturmorgon eller läst inslagen i tidningarna. Botaniska föreningen refererar händelsen på sin hemsida med följande ord.

”Tidigt redan under första omröstningen visade sig tre favoriter: linnea, liten blåkllocka och hästhov. Under finalens sista vecka fick styvmorsviol en plötsligt ett lyft och passerade hästhoven upp på tredje plats. Liten blåkllocka och linnean höll jämna steg ända fram till omröstningens sista dagar, liten blåkllocka tog dock hem utnämningen till Sveriges nationalblomma med sina nästan 14 000 röster.

Det är fantastiskt vilket stort intresse omröstningen har haft, över 81 000 personer har deltagit i båda omröstningarna, drygt 58 000 röster lades i finalen.

Det märks att det har funnits ett behov av något positivt och trevligt. Vi har fått ta del av hundratals kommentarer, med egna bilder och personliga berättelser om favoritblommor och andra blommor.

Nu börjar den spännande fortsättningen. Sverige har då fått en nationalblomma. Hur ska vi använda den? Vilket symbolvärde kommer den få? Hur kommer nationalblomman att reagera på klimatförändringarna? Blir det den viktigaste blomman att ha under kudden på midsommarnatten?”

PETER STÅHL

FINALISTERNAS PLACERING:

- 1 Liten blåkllocka
- 2 Linnea
- 3 Styvmorsviol
- 4 Hästhov
- 5 Midsommarblomster
- 6 Smultron
- 7 Lingon
- 8 Skogsstjärna
- 9 Rödklöver
- 10 Blåbär

Fynd av liten blåkllocka på Artportalen.

Groddplantor av skogslind *Tilia cordata* i min trädgård

Det är tilltalande att slå sig ner under lindens ljusa lövverk en varm sommardag och tänka att den är en flertusenårig kvarleva från värmetiden.

TEXT: PETER STÅHL ILLUSTRATION: JONAS LUNDIN

Hittar man vildväxande

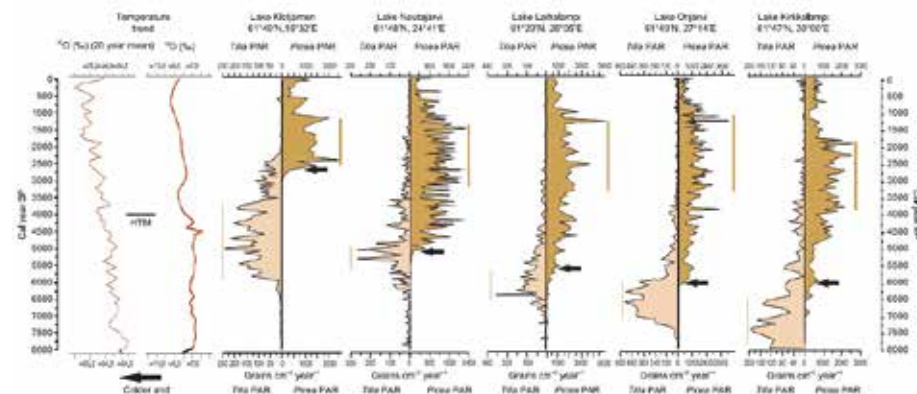
lindar i skogen kan man vara säker på att de inte är självsådda från någon gård eller gammal bosättning i närheten. Linden frösår sig nämligen sällan eller aldrig i vårt klimat.

Det är tilltalande att slå sig ner under lindens ljusa lövverk en varm sommardag och tänka att den är en flertusenårig kvarleva från värmetiden. Även om stammarna inte är så gamla har de rotsläande grenarna eller stubbarna skjutit nya skott när de kapats. Så sannolikheten är stor att stammar och krypande grenverk på platsen är ett och samma individ. Därför är Linden en av mina personliga favoriter. Den är dessutom en bra indikatorart för artrika och speciella skogsmiljöer med arter som skogssvingel, myska och vårärt. Lindförekomsterna har varit väl kända av lokalbefolk-

ningen och ibland gett namn åt platsen, som Lindmoren, Lindefallet eller Lennåsen.

UNDER VÄRMEPERIODEN för 4000–9000 år sedan var linden betydligt vanligare. Fram till den senare delen av värmeperioden då stora delar av länet hade frilagts från havet var den allmänt förekommande träd i våra skogar. Pollenanalyser från olika delar av länet bekräftar att så var fallet.

Fördelningen av lind och granpollen i transekten längs 61: a breddgraden från mellersta Hälsingland (Klotjärnen) till östra Finland. PAR = pollenhalt (pollen accumulation rate), HTM = slutet av värmeperioden. Lodräta streck anger maximala nivåer för gran resp. lind. Pilarna anger när granen nådde pollenhalter motsvarande dagens nivå på lokalerna. Tilia = lind, Picea = gran. Figur hos Seppä m.fl 2009.

- Lokaler med lind är ganska talrika i länets södra och östra delar. I stort sett sammanfaller utbredningen med terrängen nedanför högsta kustlinjen. Med tanke på lindens svårighet att bilda grobara frön idag är en sådan utbredningsbild svår att förklara utan en tidigare historia med betydligt högre vitalitet och möjligheter till fröspredning från närbelägna lokaler. Man kan tänka sig att den nutida utbredningen speglar lindens allmänna förekomst under värmeperioden.

EFTER VÄRMEPERIODENS slut gick linden, liksom andra ädla lövträd, starkt tillbaka. Med hjälp av nya analyser av lokalt pollen har man kunnat få fram jämförbara värden för gran- och lindpollen från olika platser i Skandinavien. Prover som togs längs en transekt från östra Finland till Hälsingland visar att nedgången av lind inte skedde samtidigt. Istället sammanfaller nedgången med invandringen och etableringen av gran österifrån. För 6 500 år sedan hade granen nått mellersta Finland och ett tusen år senare västra Finland. I östra delen av länet i höjd med Delsbo skedde

Utbredningen av lind i Gävleborgs län. Noterade förekomster i Artportalen tillhörande Hälsinglands flora (2019) och Gästriklands flora (2016). I det senare projektet är bara en del av fynden inlagda.

etableringen för knappt 2 700 år sedan och i södra Gästrikland några hundra år senare. Det är just vid dessa tidpunkter som linden förlorar sin betydelse som skogsträd. Nedgången skedde förstås inte momentant, utan över en tidsperiod av kanske 500 år. Det är den tid som granen behövde för att bli lika

vanlig som den är idag. I studien ovan drar man slutsatsen att nedgången av lind inte i första hand berodde på klimatförsämringen utan på konkurrens från den invasiva granen. Även andra träd ersattes av gran och blandskogen övergick i barrdominerade skogar.

LINDENS UTBREDNING och uppträdande i länet blir faktiskt ganska logiskt med granen som en invasiv konkurrent i ett lindrikt skogslandskap. Lindar påträffas nämligen på platser där granen inte får obegränsat utrymme. Typiska är blockiga platser, bergbranter och ljusexponerade stabila bryn mot lokar samt öar vid insjöar eller vattendrag. Mullrika miljöer med genomsilande vatten är också typiska lindbiotoper. Särskilt i Dalälvsområdet och kalkområdet söder om Gävle finns så gott om små lindförekomster att man förstär att det här funnits lind överallt före granens etablering.

Det bör dock noteras att linden redan före granens etablering hade visat en vikande tendens i jämförelse med de rika förekomsterna under värmeperioden för 5000 år sedan. Under järnåldern tillstötte ytterligare ett problem. Klimatet blev kallare vilket påverkade lindens möjlighet att bilda fertila frön. Vi ser i dagens utbredning av lind att föryngringen måste ha upphört ungefär vid Kristi födelse eftersom linden saknar vilda förekomster längs kusten (på lägre nivå än 10 m ö.h.). Linden behöver mycket varma somrar för att bilda grobara frön. Undersökningar från England har visat att temperaturen måste överstiga 15–25 grader för att pollenslangen ska kunna växa ned till fröämnet och befrukta det. Det sker normalt inte hos oss och därför hittar man inga unga skogslindar.

För ca 35 år sedan planterade jag en lind från skogen i min trädgård. Den har nu blivit

ett litet träd med långa nedhängande grenar som måste klippas av ibland för att inte täcka ädellövskogsbersån i trädgården. I somras hittade jag för första gången småplantor av lind. Två stycken, lika stora plantor. Hjärtbladen fanns inte kvar så de bör ha grott 2019 eller möjligen 2018. Det är första gången jag sett groddplantor av skogslind och jag har inte hört nån annan som sett det heller. (Groddplantor av parklind är däremot inte ovanliga och kan bland annat ses i Esplanaden i Gävle.)

Modellering av ett varmare klimat har förutspått ett större inslag av lind i våra skogar. Vid år 2100 spås linden åter kunna vara en huvudkomponent i våra skogar. Något som dock motsägs av granen som nytillkommet och konkurrenskraftigt skogsträd. Torrt och varmt klimat lär å andra sidan missgynna granen, så det kanske blir ekonomiskt fördelaktigt att övergå till ädellövskogskötsel till 2100. ■

REFERENSER

- Pigott, C. D. & Huntley, J. P. 1981: Factors Controlling the Distribution of *Tilia cordata* at the Northern Limits of its Geographical Range. III. Nature and Causes of Seed Sterility. *The New Phytologist* Vol. 87 No. 4.
- Seppä, H., m.fl. 2009: Invasion of Norway spruce (*Picea abies*) and the rise of the boreal ecosystem in Fennoscandia. *Journal of Ecology* 97: 629–640.
- Ståhl, P. (red) 2016: Gästriklands flora.

Vegetationen i Ängra *två år efter skogsbranden*

För min masteruppsats i biologi så har jag studerat vilka kärlväxter som kommit upp två år efter branden i Ängra, alltså det sydligaste av de tre områdena runt Kårböle där det brann sommaren 2018.

Det är en talldominerad skog som delvis är mycket blockrik. Jag gjorde mina artinventeringar från slutet av juni till början av juli 2020.

TEXT OCH FOTO: ELLINOR DELIN

I vissa delar av området hade branden dödat alla träd, i andra delar hade merparten av träden överlevt. De flesta granar jag såg hade helt brunnit upp. Tallarna, som har tjockare bark och högre kronor, hade generellt klarat sig bättre. Jag såg flera björkar med döda kronor, varav vissa hade skjutit nya skott från basen. Även på marken hade branden varierat i styrka. Fläckvis var mineraljorden blottad, och fläckvis fanns mycket av det organiska lagret kvar. Jag såg dock ingen överlevnad av renlavar eller av de mossor som vanligen täcker marken i boreala skogar (till exempel husmossa och väggmossa).

Min studie gick huvudsakligen ut på

att studera om det finns en skillnad mellan vilka kärlväxter som kommer upp på de marktytor där mineraljorden blottats och de marktytor som fortfarande har kvar ett organiskt lager.

JAG FANN att lingon och blåbär, som har förmåga att skjuta nya skott från sina underjordiska delar efter branden, var mycket vanligare på ytor med kvarvarande organiskt lager. Flera av de lingon- och blåbärsplantor jag hittade satt ihop med avbrända stjälkstumpar, och hade uppenbarligen överlevt branden i

Blåbär kan skjuta nya skott från underjordiska delar efter branden. Se den brända stumpen som skymtar mellan bladen. Ängra, 24 juni 2020.

En storblockig och hårt bränd del av brandområdet. Den hårt brända marken är orange av alla mossor, t.ex. brännmossa. Ängra, 30 juni, 2020.

På vissa ställen syntes det en tydlig gräns mellan olika hårt brända marktytor. Till vänster har mineraljorden blottats och det kommer upp mossor och fröplantor. I överkanten och till höger finns det kvar ett organiskt jordlager och lingon och blåbär dominerar. Ängra, 1 juli 2020.

I delar av brandområdet hade det knappt kommit upp några växter alls efter branden. Ångra, 7 juli 2020.

► marken. Fröplantor av träd med vindspridda frön var vanligare på ytor där mineraljorden blottats. Marktytor med blottad mineraljord hade också ofta ett täcke med mossor som kommit upp efter branden, till exempel brännmossa, *Ceratodon purpureus*, enbjörnmossa, *Polytrichum juniperinum*, lungmossa, *Marchantia polymorpha*, nickmossa, *Pohlia nutans*, spåmossa, *Funaria hygrometrica*, och päronmossa, *Leptobryum pyriforme*. Mossorna förekom även på marktytor med kvarvarande organiskt lager, men inte lika frekvent. Jag hittade knappt några arter som kan ha kommit upp från frön i fröbanken, bara ett fåtal individer av ljung som förekom på ytor med kvarvarande organiskt lager.

MINA RESULTAT är i linje med tidigare studier som har visat ett generellt förhållande mellan hur djupt ner i marken det har brunnit och

vilka arter som kommit upp (se till exempel Schimmel och Granströms artikel från 1996, "Fire severity and vegetation response in the boreal Swedish forest"). Där det bara brunnit ytligt kan en stor del av det organiska lagret finnas kvar, och underjordiska delar av växter kan överleva och skjuta nya skott efter branden. På de platser där det brunnit djupt nog för att döda undervegetationen, men inte djupt nog för att döda de frön som finns i fröbanken kan fröbanksarter komma upp. Slutligen, där det brunnit så djupt att mineraljorden blottats, kan nyspridda frön landa och få en chans att etablera sig utan konkurrens från annan vegetation.

PÅ MÅNGA PLATSER i brandområdet var vegetationen väldigt sparsam, och en femtedel av mina 168 utslumpade provrutor innehöll inga kärlväxter alls. Vad det beror på vet jag

I andra delar av brandområdet var vegetationen något rikligare, just här var mjölke vanlig. Ångra, 1 juli 2020.

inte, kanske har det varit för torrt eller på andra sätt för svåra förhållanden för att växterna ska gro. Totalt fann jag endast ett fåtal kärlväxter inom mina provrutor: lingon, blåbär, ljung, mjölke, skogsfräken, någon kovall-art, bergkorsört, tall, asp, björk, och sälg eller vide. Samtliga trädarter jag nämner här var små fröplantor. Mitt masterarbete behandlade bara kärlväxt- och mossvegetationen. När jag gjorde mina inventeringar såg jag dock också rikligt med rotmurklor, *Rhizina undulata*, och brandskiktdyna, *Daldinia loculata*.

Det ska bli intressant att återbesöka området om ett antal år och se om de små fröplantorna av träd har lyckats överleva eventuell betning och klimatförhållanden, i så fall kan det här bli en bitvis mycket lövrik skog framöver. ■

➡ Skicka gärna ett mejl till delin.ellinor@gmail.com om du är intresserad av att läsa min uppsats.

En fröplanta av björk kommer upp bland enbjörnmossan. Ångra, 24 juni 2020.

Brandskiktdyna på en bränd björk. Ångra, 28 juni 2020.

Inventera åkerogräs!

Under 2021–2023 genomför SBF i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet, SLU en nationell åkerogräsinventering. Detta då vi vet ganska lite om hur utvecklingen ser ut hos dessa åkermarkernas anarkister.

De utgör en ofta bortglömd men viktig del av odlingslandskapets biologiska mångfald, för sin egen skull men också för andra organismer, inte minst blombesökande insekter.

AV: SEBASTIAN SUNDBERG OCH JAN Y. ANDERSSON

Det finns mycket åkerkant i Sverige: 629 554 692 meter vilket motsvarar 15,7 varv runt jorden, och med 1 meters bredd blir det en yta av 630 kvadratkilometer! Vi vet att många åkerogräs har minskat kraftigt under 1900-talet till följd av effektiv frörensning, besprutning och mer tätväxande grödor. Detta ledde till att det sedan 2007 finns ett åtgärdsprogram för hotade åkerogräs (Kloth 2007).

Av 138 taxa som till stor del är knutna till åkermarker är en fjärdedel (35) idag rödlistade. Åkergräsen uppmärksammades redan

► i slutet av 1900-talet genom flera studier och inrättande av så kallade allmogeaåkrar, åkrar som odlas enligt gamla metoder med äldre och mer ursprungliga sorter av grödor. Antalet allmogeaåkrar har dock minskat successivt och antalet som har brukats kontinuerligt sedan dess är nog färre än tio i hela landet nu. I Danmark, Finland och Storbritannien har nationella åkerogräsinventeringar gjorts men ännu inte i Sverige (se bl.a. Andreassen m.fl. 1996).

INVENTERINGENS MÅL

Målet med inventeringen är att vi ska få ett bättre grepp om åkerogräsens mängd och utbredning, deras relation till olika grödor, odlingsform (konventionell eller ekologisk) och jordtyp, vilken sedan utgör grunden för framtida återinventeringar.

Kommer det in nya åkerogräs med nya grödor och ett varmare klimat? Finns det ytterligare arter eller underarter som minskar, som blir rödlistade och har behov av uppmärksamhet? Målet är att vi ska samla in data från 1000 åkertegar, med god representativitet för hela Sveriges åkerareal.

METOD

Metoden för inventeringen är ganska enkel: det handlar om att inventera vilka arter (och underarter)

**KONTAKT
OCH ANMÄLAN**
sebastian.sundberg
@slu.se eller
jan.andersson@
svenskbotanik.se

Fårtunga är ett åkerogräs som troligen var vanligare förr.

FOTO: PETER STÅHL

Vanlig jordrök är väl fortfarande en vanlig art i åkerkanter eller har den minskat?

FOTO: PETER STÅHL

INVENTERA ÅKERGRÄS!

► samt ungefär hur många ogräsplantor som växer i en 100 m lång och 1 m bred sträcka längs åkerkanten. Inventeringen görs lämpligen från slutet av juni till början av augusti. Vallodlingar ingår inte. Inventeringen är uppdelad i två spår: ett prioriterat där det finns förvalda 2 × 2 km-rutor var 25:e km, samt ett fritt där du kan välja vilken åker som helst.

Det prioriterade spåret ger en bättre statistisk representativitet medan det fria kan ge bättre kunskap om vad som växer tillsammans med ovanligare grödor. Det enda som krävs är att du har ett konto i Artportalen och att du anmäler ditt deltagande i projektet till någon av oss för att bli medlem. Att inventera en åkerkant tar 30–60 minuter för en van inventerare, men kan ta lite längre tid om du är ovan då det är viktigt att artbestämningarna blir korrekta. Sedan är det viktigt att du rapporterar ganska omgående så att din insats syns och ingen annan inventerar samma teg i onödan. Som medlem i projektet kan du på Artportalens rapporteringssida se var de prioriterade områdena finns och vilka åkertegar som odlas ekologiskt (Se figuren intill).

Det är även möjligt att rapportera direkt i fält genom checklisterapportering i din mobiltelefon.

Två ogräsarter som kan vara svåra att skilja åt om man inte tittar närmare: småsnärjmåra (tv) och snärjmåra (th). Småsnärjmåran har mindre, gröna blommor, smalare blad med längre uddspets samt har mindre frukter och är rödlistad som Nära hotad (NT) eftersom den verkar ha minskat kraftigt.

FOTO: SEBASTIAN SUNDBERG

Kartutsnitt med en prioriterad 2 × 2 km-yta sydost om Uppsala, information om en specifik ekologiskt odlad teg (rödömgärdad), samt läget för tre testinventerade sträckor (små kvadrater). De prioriterade ytorna finns utplacerade var 25:e km över landet. Denna karta kan fås fram om man är inloggad i Artportalen, är medlem och har markerat projekt Åkergräsinventering i rapportformuläret.

UNDERLAGSKARTA: LANTMÄTERIET

LÖPANDE KOMMUNIKATION

Vi planerar att ordna en sida med löpande information om projektet på SBF:s websida, där du även kan ladda ner mer detaljerade instruktioner, fältprotokoll/checklista och artlistor (inklusive vilka svårbestämda taxa som det är beläggstvång på). Dessutom kommer projektet ha en Facebookgrupp där du kan ställa frågor och diskutera med andra inventerare. Det finns gott om bestämningslitteratur, utöver standardflororna, där exempelvis Fogelfors (2006), med nycklar till åkergräsets groddplantor, kan rekommenderas och laddas ned fritt. För artbestämningsproblem kan du även vända dig till Facebookgrupperna Vilken växt eller Los Adventivos.

Projektet kommer att uppdatera och redovisa översiktliga resultat efter varje fältsäsong. Efter 2023 kommer vi göra en större sammanställning och vetenskaplig analys i samarbete med forskare på SLU.

REGIONALA SATSNINGAR

Vår förhoppning är att detta projekt även ska inspirera till initiativ i de regionala föreningarna, som exkursioner till åkrar samt anordnandet av bestämningsträffar mot slutet

av säsongen. Detta blir även ett test av hur väl nationella, ideella insatser fungerar och som kan leda till nya inventeringar i SBF:s regi framöver (som komplement till Årets växt), och kan på så sätt fylla tomrummet efter avslutade provinsflorainventeringar.

Välkommen ut i åkerkanten i sommar! ■

Tack till ... Karl Soler Kinnerbäck som hjälpte till med fälttesterna under sin praktik hos SLU Artdatabanken under sommaren 2020, och till Sofie Wikberg som gjorde GIS-arbetet för kartfunktionen.

REFERENSER

- Andreasen, C., Stryhn, H. & Streibig, J.C. 1996. Decline of the flora in Danish arable fields. *Journal of Applied Ecology* 33: 619-626.
- Fogelfors, H. 2006. Åkergräs i Sverige. Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala. http://ograsradgivaren.slu.se/page/dokument/Akerogras_nyckel.PDF
- Fröberg, L. 2010. Inventering av åkergräs i Blekinge 2006. Länsstyrelsen Blekinge län, Rapport 2010:04. <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/tjanster/publikationer/2010/20104-inventering-av-akerogras-i-blekinge-2006.html>
- Kloth, J.-H. 2007. Åtgärdsprogram för bevarande av hotade åkergräs. Naturvårdsverket Rapport 5659. <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/620-5659-X.pdf>

Hjälp oss med åkergräsen!

VI VILL GÄRNA BIDRA TILL ÅKERGRÄSINVENTERINGEN i landet men också se vilka förändringar som kan ha skett i i Hälsingland och Gästrikland sedan florainventeringarna gjordes. Med hjälp floradata har vi plockat ut lokaler med åkrar som inventerats tidigare. Inventerar vi dem igen så har vi också ett spännande jämförbart material.

Vill man bidra till återinventeringen finns 285 lokaler med koordinater att välja bland. Alla åkrar finns säkert inte kvar med samma gröda som vid inventeringarna för 20-40 år sedan. Men med ledning av lokaluppgiften kanske man kan hitta någon likartad åker i närheten.

Listan och ytterligare information om inventeringen får du av Björn Wannberg eller Peter Ståhl (kontakt, se pärmsidan).

BJÖRN WANNBERG & PETER STÅHL

**BLANKETT
PÅ NÄSTA
SIDA**

Pappersblankett Åkerogräsinventering 2021-2023 (mall för Artportalsprojektet)**Lokalurval**Prioriterat ☐Fritt ☐**Lokalnamn**

Koordinater (mittpunkt 100 m-transekt)

Odlad gröda/grödor

LokalurvalPrioriterat ☐Fritt ☐**Odlingsform**Konventionell ☐Ekologisk ☐

Efter skörd?

Ja ☐

Träda?

Ja ☐**Jordart**Lerig ☐Sandig ☐Organisk/torv ☐Vet ej ☐**Infartsväg längs sträckan?**Ja ☐**Foto taget** Belägg taget? (när relevant)Ja ☐Ja ☐Inskickat? ☐**Floraåterinventering** Ja ☐**Lokalnr** (i lista):**Kommentarer:**

Funna taxa, mängd och enhet (räknad eller skattad), stadium

En vanlig mossa och en vanlig lav

Vi fortsätter på temat mossa och lav med två nya arter som man lätt kan lära sig känna igen.

TEXT OCH FOTO: STEFAN OLANDER

Palmmossa

Climacium dendroides

På fuktiga platser som strandängar, kärrkanter, sumpskog och längs bäckar träffar man på denna rätt stora och typiska mossa. För mig liknar den mest en fjällgran. Testade att plantera den i en blomkruka och hade den inne i fönstret, det gick bra, den växte och verkade trivas. Hade den under många år.

Granlav

Vulpicida pinastri

Granlaven är mycket vanlig och förekommer inte enbart på gran utan på alla möjliga substrat, som andra träd, stenar, hagar, enar, med mera.

Typiskt är den gula soralbården på de gula loberna. Den kan förväxlas med enlav som har bruna fruktkroppar (apothecier) och växer främst på enar.

Mimikryns sublima konst

TEXT OCH BILD: OVE LENNSTRÖM

Mimikry eller härmning är ett relativt vanligt fenomen i naturen, och när det exemplifieras brukar läroböckerna hänvisa till djurvärlden. Även växter tillämpar metoden där de ingår i en evolutionär utveckling för att successivt anta en för arten positiv skepnad. Det kan gälla såväl färg, form som storlek. Mest kända för oss inom växterna är orkidéerna med sin förmåga att locka insekter genom mimikry. Flugblomstret t ex inte bara ser ut som en grävstekelhona utan luktar som den också. En annan typ av mimikry är det motsatta, att härma en giftig växt som insekten har lärt sig undvika, något härmaren drar fördel av. Denna form av mimikry är också vanlig hos både växter och djur. För botaniker är vitplister välbekant genom sin likhet med brännässlan. Det finns fler arter inom familjen kransblommiga som uppvisar liknande "maskering".

I boken Växtrevolutionen väcker författaren Stefan Mancuso en ny teori om lövträdens färg-

förändringar innan lövfällningen. Han menar att träden använder energi till färgförändringar för att åstadkomma signaler om styrka riktad mot bladlössen vilka intensifierar sin verksamhet framåt hösten.

TRADITIONELLT har vi fått lära oss att inför bistrare tider drar träden tillbaka klorofyllet varvid andra färgämnen, som gula xantofyller eller röda anthocyaner framträder. Forskningen framskrider kontinuerligt och vedertagna fakta kan behöva förändras. Boken är väl värd att läsas och kan bli en välbehövlig omväxling från florastudierna. Lövträden förgyller tillvaron för oss botaniker när flertalet växter intagit vintervila. Dessutom ger höstpromenaderna, efter att ha läst boken, något att fundera över inför aspens regnbågsliknande färgvariationer. ■

REFERENSER

Mancuso, S. 2019: Växtrevolutionen. Bazar Förlag AB. Stockholm.

Dubbelt Årsmöte

MED GÄBS

**Söndag den 23 maj 2021
kl. 13.00**

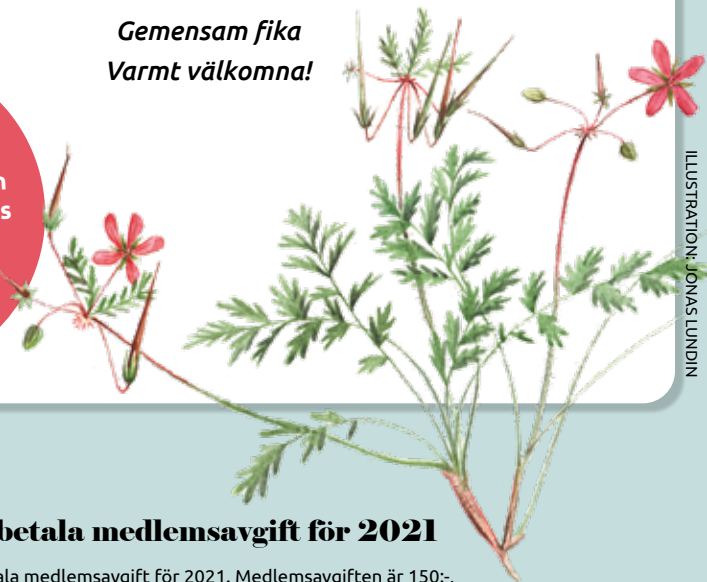
Utomhus hos Birgitta och Björn Wannberg
Skindravägen 15, Alfta

Kl. 13:00 börjar vi med årsmötesförhandlingar. Eftersom årsmötet 2020 blev inställt med kort varsel får vi börja med formaliteterna som hör till detta möte. Därefter fortsätter vi direkt med 2021 års möte.

Gemensam fika

Varmt välkomna!

Om väderleken är
tjänlig gör vi sedan en
kortare vandring längs
Flottarleden på
Voxnans norra
strand.

Pssst...

... kom ihåg att betala medlemsavgift för 2021

Det är inte för sent att betala medlemsavgift för 2021. Medlemsavgiften är 150:-, och då får man 2 nummer av medlemstidningen och delta i aktiviteter. För familjemedlem kostar det 25:-. Man får endast en tidning per familj.

Medlemsavgiften sätter du in på **Bankgiro 797-3886**. Var noga med att fylla i avsändare och ange då namn och adress. Inbetalningsblankett medföljer tidningen. Den som redan har betalat berörs ej av detta.

Floradata i Artportalen

I förra numret av VÄX berättade Björn Wannberg om överföringen av floradata från Hälsinglands flora i Artportalen. Nu har vi även börjat lägga över data från Gästrikland. I skrivande stund har cika 1/3 av alla registrerade uppgifter kommit in. Det innebär att GÄBS alla insamlade floradata om kärlväxter snart är tillgängliga digitalt för alla med internet.

Det finns många sätt man nu kan utnyttja Artportalen för att ta del av florainventeringarna. Här kommer några exempel.

TEXT: PETER STÅHL

Atlaskarta

Välj arttaxon: **Kärlväxter** Region: **Gästrikland** Från år: **1975** Till år: **2021** ☒ Visa endast arter Butastorlek: **Atlasruta 5x5** **13G3g**

295 atlasrutor - Antal rutor med data 222 Visa kartskala

Exportera artlistan till csv-fil

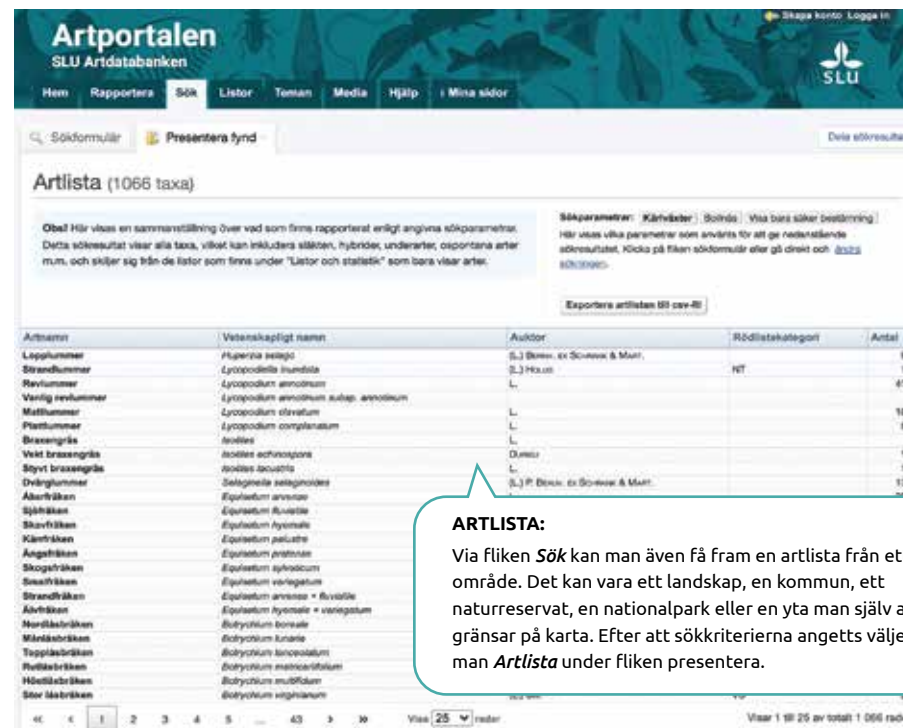
Taxonomi Rapporterat Saknade arter

1. Lycopodium obscurum
2. Lycopodium obscurum
3. Lycopodium obscurum
4. Lycopodium obscurum
5. Lycopodium obscurum
6. Lycopodium obscurum
7. Lycopodium obscurum
8. Lycopodium obscurum
9. Lycopodium obscurum
10. Lycopodium obscurum
11. Lycopodium obscurum
12. Lycopodium obscurum
13. Lycopodium obscurum
14. Lycopodium obscurum
15. Lycopodium obscurum
16. Lycopodium obscurum
17. Lycopodium obscurum
18. Lycopodium obscurum
19. Lycopodium obscurum
20. Lycopodium obscurum

Atlaskarta från västra Gästrikland med florarutan 13G 3g markerad.

ATLASKARTA:

Via fliken **teman** kan man se vilka arter som har hittats i en atlasruta. Man får välja vilken artgrupp som ska visas, t.ex. mossor eller fladdermöss samt region och tidsperiod. Kartan går att förstora så att även fyndplatserna som registrerats syns. Man kan också se vem som rapporterat fynden och vilka arter som saknas i förhållande till omgivande rutor.

Artlista (1066 taxa)

OBS! Här visas en sammanställning över vad som finns rapporterat enligt angivna sökparametrar. Data sökes ut från alla taxa, vilket kan inkludera släkten, hybridiser, underarter, oisortens arter m.m., och skiljer sig från de listor som finns under "Listor och statistik" som bara visar arter.

Sökparametrar: **Kärlväxter** | **Bredvid** | Visa bara säker bestämning

Här visas vilka parametrar som använts för att ge nedanstående sökesultat. Klicka på filen sökförslag eller gå direkt och [se alla](#)

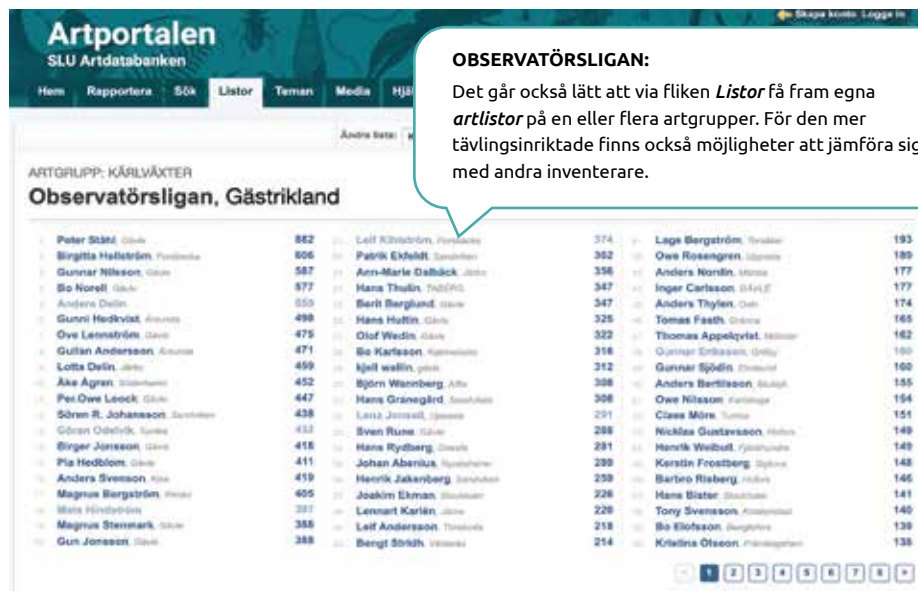
Exportera artlistan till csv-fil

Artnamn	Vetenskapligt namn	Autör	Rödlistakategori	Antal
Lycopodium	Lycopodium obscurum	S.J. Bremer, ex Schwaenck & Mart.	NT	81
Strandlymmer	Lycopodium obscurum	S.J. Bremer		13
Revlumner	Lycopodium annotinum	L.		418
Värlig revlumner	Lycopodium annotinum subsp. annotinum	L.		1
Mattlumner	Lycopodium obscurum	L.		102
Plattlumner	Lycopodium complanatum	L.		87
Bränsgräs	Isotria medeoloides	L.		7
Värlig bränsgräs	Isotria medeoloides	Quercus		13
Storv. bränsgräs	Isotria medeoloides	L.		18
Övriglumner	Isotria medeoloides	S.J. Bremer, ex Schwaenck & Mart.		133
Akertråken	Equisetum arvense			1
Sjötråken	Equisetum fluviatile			1
Skogstråken	Equisetum hyemale			1
Kärrtråken	Equisetum palustre			1
Ängstråken	Equisetum pratense			1
Skogstråken	Equisetum sylvaticum			1
Sjöstråken	Equisetum variegatum			1
Strandstråken	Equisetum arvense = fluviatile			1
Järtråken	Equisetum hyemale = variegatum			1
Nordstråken	Equisetum boreale			1
Mårtstråken	Bolophyllum boreale			1
Topplåstråken	Bolophyllum lanceolatum			1
Pollstråken	Bolophyllum lanceolatum			1
Höstråken	Bolophyllum lanceolatum			1
Storstråken	Bolophyllum lanceolatum			1

ARTLISTA:

Via fliken **Sök** kan man även få fram en artlista från ett område. Det kan vara ett landskap, en kommun, ett naturreservat, en nationalpark eller en yta man själv avgränsar på karta. Efter att sökkriterierna angetts väljer man **Artlista** under fliken presentera.

Artlista över rapporterade kärlväxter i Bollnäs kommun.

Observatörslistan, Gästrikland

ARTGRUPP: KÄRLVÄXTER

Artnamn	Vetenskapligt namn	Autör	Rödlistakategori	Antal
Lycopodium	Lycopodium obscurum	S.J. Bremer, ex Schwaenck & Mart.	NT	81
Strandlymmer	Lycopodium obscurum	S.J. Bremer		13
Revlumner	Lycopodium annotinum	L.		418
Värlig revlumner	Lycopodium annotinum subsp. annotinum	L.		1
Mattlumner	Lycopodium obscurum	L.		102
Plattlumner	Lycopodium complanatum	L.		87
Bränsgräs	Isotria medeoloides	L.		7
Värlig bränsgräs	Isotria medeoloides	Quercus		13
Storv. bränsgräs	Isotria medeoloides	L.		18
Övriglumner	Isotria medeoloides	S.J. Bremer, ex Schwaenck & Mart.		133
Akertråken	Equisetum arvense			1
Sjötråken	Equisetum fluviatile			1
Skogstråken	Equisetum hyemale			1
Kärrtråken	Equisetum palustre			1
Ängstråken	Equisetum pratense			1
Skogstråken	Equisetum sylvaticum			1
Sjöstråken	Equisetum variegatum			1
Strandstråken	Equisetum arvense = fluviatile			1
Järtråken	Equisetum hyemale = variegatum			1
Nordstråken	Equisetum boreale			1
Mårtstråken	Bolophyllum boreale			1
Topplåstråken	Bolophyllum lanceolatum			1
Pollstråken	Bolophyllum lanceolatum			1
Höstråken	Bolophyllum lanceolatum			1
Storstråken	Bolophyllum lanceolatum			1

OBSERVATÖRSLIGAN:

Det går också lätt att via fliken **Listor** få fram egna **artlistor** på en eller flera artgrupper. För den mer tävlingsinriktade finns också möjligheter att jämföra sig med andra inventerare.

Rangordnad artlista för Gästriklands kärlväxter (efter att 85 000 GÄBS fynd lagts in).

Uppföljning av Aspfjädermossa

Neckera pennata i Lindefallet 2020

Lindefallet är ett särpräglat område med en för Hälsingland väldigt riklig förekomst av ädellövträd.

TEXT: VERONICA JÄGBRANT OCH HENRIK TYKOSSON

Området kring Lindefallet påverkas också av rörligt markvatten och en mindre bäck, som troligen ger ett relativt stabilt fuktigt klimat. Lokalen är formellt skyddad som biotopskydd sedan 1996. Vid den tiden var Lindefallet en av landets rikaste lokaler för den kräsna arten aspfjädermossa, rödlistad som VU. Arten växer på stammen av gamla och grova lövträd. De vanligaste värdträden är asp, lönn och lind, men

den har även påträffats på flera andra lövträd (Nitare 2019).

BENGT SÄTTLIN har vid två tillfällen inventerat aspfjädermossan i området, 1996 och 2006. Resultaten från Bengts inventeringar har publicerats i VÄX 1999 och 2006. 2020 bestämde vi oss för att återupprepa inventeringen av arten med intentionen att följa artens utveckling i området långsiktigt. För att få jämförbara data ►

Aspfjädermossans täckning (area) på olika trädslag i Lindefallet
1996, 2006 och 2020

Trädslag	Antal träd 1996	Antal träd 2006	Antal träd 2020	Minsta träd- diameter, cm 1996	Minsta träd- diameter, cm 2006	Minsta träd- diameter, cm 2020	Täckning dm ² 1996	Täckning dm ² 2006	Täckning dm ² 2020
Lönn									
<i>Acer platanoides</i>	55	57	57	10	5	7	108	148	374
Lind									
<i>Tilia cordata</i>	27	32	35	30	30	11	75	189	621
Alm									
<i>Ulmus glabra</i>	4	4	4	12	13	24	7	6	21
Rönn									
<i>Sorbus aucuparia</i>	1	1	1	24	27	29	10	41	48
Asp									
<i>Populus tremula</i>	1	1	4	45	49	11	1	1	4
Gran									
<i>Picea abies</i>	0	0	2	-	-	10	0	0	0,04
Summa	88	95	103				201	385	1068

Aspfjädermossa vid
Lindefallet 8 april 2020.
FOTO: HENRIK TYKOSSON

► kontaktade vi Bengt och fick en detaljerad beskrivning av hur han gått till väga. Vår inventering har dock enbart gjorts inom den del av Lindefallet som är formellt skyddad som biotopskydd.

Vi har gått systematiskt fram vid inventeringen och markerat varje inventerat träd med ett rött band, för att undvika dubbel-inventering av substrat. För varje värdträd/substrat har trädslag noterats, brösthöjdsdiameter mätts samt förekomsten av aspfjädermossa skattats i dm².

SAMMANTAGET har aspfjädermossan brett ut sig i området och upptar 2020 betydligt större yta än tidigare (se tabell). Arten återfanns på något fler substrat jämfört med tidigare inventeringar, vilket tyder på viss nyetablering. Anmärkningsvärt är att två fynd gjordes på gran! Arten finns nu noterad på sex trädslag: lönn, lind, asp, alm, rönn och gran. Miljön i Lindefallet tycks fortsatt vara gynnsam för arten.

Vid inventeringen konstaterades också att några av de större lindarna och lönnarna med aspfjädermossa, numera är torrträd, högstubbar och lågor. Aspfjädermossan ser ut att trivas fortsatt bra i området, men flera av värdträden kan vara på utgående. På sikt kan detta bli ett problem för populationen av aspfjädermossa i Lindefallet.

Förutom en stor population av aspfjädermossa gjordes också ett spännande fynd av den sällsynta laven *Stor Vaxlav*, *Coenogonium luteum* (EN).

Till sist vill vi rikta ett stort och varmt tack till Bengt Sättlin som vid upprepade tillfällen tålmodigt besvarat våra frågor! ■

REFERENSER

Sättlin, Bengt. 1999. Aspfjädermossa *Neckera pennata* i Lindefallet, Hälsingland. *Växter i Hälsingland och Gästrikland* 2/1999

Sättlin, Bengt. 2006. Uppföljning av aspfjädermossa i Lindefallet efter 10 år. *Växter i Hälsingland och Gästrikland* 1/2007

Nitare, Johan. 2019. Skyddsvärd skog, naturvärdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning

GÄVLEBORGS BOTANISKA SÄLLSKAP

Program 2021

Helgen 24–25 april

TID: 11–16

■ Mossvandring i Långängarna i Sandviken (se annons intill.)

Söndag 9 maj

TID: 10:00

■ Tyst vårvandring i Hilleleskogen I. Samling vid Hille hembygdsgård. Vi vandrar med öppna sinnen och obruten närvaro tysta genom en skog full av liv. Fika och skogskläder är bra. Stäm gärna av med GÄBS på Facebook ifall utflykten har ställts in.

FRÅGOR:

Peter Ståhl 073-024 20 43

Torsdag 13 maj

TID: 10:00

■ Tyst vårvandring i Hilleleskogen II. Samling vid Hille hembygdsgård. Fika och skogskläder är bra. Stäm gärna av med GÄBS på Facebook ifall utflykten har ställts in.

FRÅGOR:

Peter Ståhl 073-024 20 43

Lördag 22 maj

TID: 11–16

■ Den Biologiska Mångfaldens Dag i Långängarna i Sandviken (se annons).

Söndag 23 maj

TID: 13:00

■ Dubbelt Årsmöte med GÄBS Utomhus hos Birgitta och Björn Wannberg, Skindravägen 15, Alfta (se annons sid 21)

Söndag 6 juni.

TID: 10:00

■ Nationaldagsvandring bland orkidéer och ramslök i Långhällsskogens naturreservat.

Ett ovanligt attrikt skogsområde i kalkområdet söder om Gävle.

Stäm gärna av med GÄBS på Facebook ifall utflykten har ställts in.

FRÅGOR:

Peter Ståhl 073-024 20 43

Lördag 12 juni

TID: 11–16

■ Blomsterfest på Häckelsängs fåbodar (se annons)

Söndagen 4 juli

TID: 13:00

■ Blomstervandring på Tulpans i Skålsjön.

Tulpans är ett hemman på

Alfta finnskog med anor från den skogsfinnska invandringen på tidigt 1600-tal. Under århundraden så har den traditionella hävden skapat förutsättningar för ett flertal rara växter. Den 4 juli har alla intresserade möjlighet att komma med till detta paradis på finnskogen.

Vi träffs klockan 13.00 vid vägkorsningen i Flaxnan för gemensam avfärd till Tulpans. Väg 50 mot Falun, ca 12 km från Alfta tar en väg av mot Edsbyn, här möts vi.

Medtag fika!

FRÅGOR:

Stefan Olander,
070-569 26 90

Helgen 9–10 oktober

TID: 10–15

■ Mossvandring i Långängarna i Sandviken (se annons)

Floraväktariexcursioner kommer att annonseras via facebook och på föreningens hemsida.

ILLUSTRATION: JONAS LUNDIN

Sandrottryffel

Scleroderma septentrionale i Mohed, Hälsingland

DEN 22 AUGUSTI 2020

fann jag några grupper av tryfflar på sandmark i Mohed, Mo socken. Min första tanke var potatistryffel, men alla visade sig ha en lång rot nedsänkt i sanden. Vid kontakt med Mikael

FOTO: ANITA ÖSTLUND

Jeppson kunde han med säkerhet bestämma fynden till Sandrottryffel (NT). Ett tidigare fynd finns rapporterat i Gävleborg på Artportalen, nämligen dagen innan mitt fynd, 21 augusti i Gnarp. Sandrottryffeln förekommer främst i Östersjöns, Bottnhavets och Bottenvikens kusttrakter, enstaka fynd har gjorts längs Västkusten. Sandrottryffeln är den enda rottryffelart som har sin huvudförekomst i den boreala vegetationszonen, övriga arter är sydliga och förkommer hos oss i allmänhet inte norr om norrlandsgränsen. Jag återvände till platsen dagen därpå och fann då att tryfflarna fanns inom ett flera hundra meter stort område, svårt att uppskatta hur många fruktkroppar det var, cirka ett hundratal.

Koordinaterna är O: 1556329, N: 6797947 RT90

ANITA ÖSTLUND

Gränsticka

Phellopilus nigrolimitatus på en timmerlada

DEN 9 JANUARI på en halvt raserad timmerlada i Styvje Norralla vid koordinater O1565936, N6802141 (± 10 m) RT90. På undersidan en av stockarna växer gränsticka. Trevligt fynd

FOTO: ALF PALLIN

på ett lite ovanligare substrat. Det här är mitt andra fynd av arten på kulturved, närmaste fynd är en granlåga efter stigen mot fågeltornet vid Ålsjön, ca 6 km fågelvägen.

ALF PALLIN

Här meddelas enstaka fynd som meddelats VÄX-redaktionen. Alla uppgifter är inlagda på Artportalen.

FOTO: STEFAN OLANDER

Stråfingersvamp

Clavaria flavipes, funnen i Hälsingland

HÖSTEN 2020 blev intressant för alla som gillar att leta efter ängssvampar. Även jag genomsökte mina slätter- och betesmarker. Det blev kanske inte riktigt som kanonhösten 2017, men nästan.

PÅ MIN LILLA BACKE så började det ploppa upp en massa röda och orange små bollar, som så småningom skulle få både hatt och fot. Fick rekord av scharlakansvaxskivlingar och blodvaxskivlingar som kom i flera hundra, backen lyste alldeles röd.

Sedan kom även slemjord-

tungor och purpurbrun jordtunga, samt många andra. Hade röjt av marken och räfsat ihop allt gräs och mossor till högar som jag höll på att frakta bort.

Upptäckte då något som såg ut som gulaktiga strån som stod upp runt 5 till 8 cm. Kollade närmare vad detta var för något, såg då att det var en fingersvamp, men vilken?

SAMTIDIGT började det läggas ut en hel del bilder på ängssvampar på Facebook, bland annat på Stråfingersvamp. Det stämde mycket bra med de beskrivningar som gavs, svagt ljusgul med mörkare bas. Kollade på Artportalen, blev förvånad och samtidigt undrande, var det rätt art, den fanns inte rapporterad från Hälsingland. Men fick det bekräftat att det var rätt, den som jag hade i ett flertal på min slätterbacke.

Den är nu som första och enda fyndet i Hälsingland men den hade hittats på flera ställen i Dalarna bland annat, så det var tydligen ett bra år för stråfingersvampen. Lokalen är Skalen i Alfta.

Koordinaterna är: O 1502532, N: 6798248 RT90.

STEFAN OLANDER

Blek örnlav

Ochrolechia pallescens, en lite ovanligare lav

DEN 12 MARS besöker jag Långtjärn i Norralla, tanken är att kolla om det syns några spår efter orre inför kommande orrspel i vår. Fin skarsnö som håller bra att gå på, det får bli en runda bland alla torrakorna på myren vid tjärnen, kanske det dyker upp något intressant. På en liten torrtall på stammen ser jag något ljust brunt - beige som ser spännande ut. Fram med luppen, kollar närmare en ca 2 x 3 cm stor skorplav med ganska stora apothecier, möjligen någon örnlav får jag i tankarna. Väl hemma kollar jag närmare och kommer fram till blek örnlav, vilken Fredrik Jonsson bekräftar.

Koordinaterna är: O1565458, N6810031 (± 25 m) RT90

ALF PALLIN

FOTO: ALF PALLIN

Rikligt med slätterblommor

UNDER 2020 så var det rikligt med slätterblommor efter vägen upp till mig både på vägkanten och i diket. Såg även efter andra skogsbilvägar en riklig blomning av dessa vackra blommor.

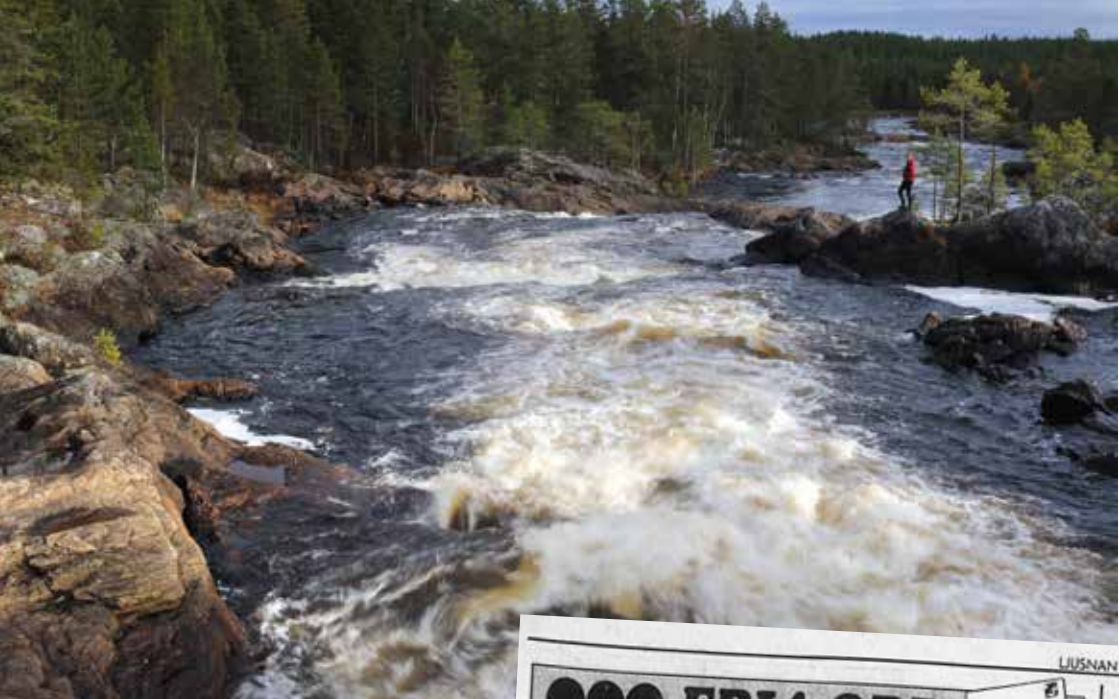
Hade den på åkern hemma hos mig för många år sedan nere i

FOTO: STEFAN OLANDER

den fuktigare delen tillsammans med ängsbräsmå, men tyvärr har den gått ut. Vet ej varför den försvann. Annars så påträffas den huvudsakligen på lite rikare myrar, typ rikkärr, tillsammans med många andra trevliga växter. Men även vid flacka å- och sjöstränder, fuktängar, och som i somras rikligt i nedre delen av skidbacken i Bollnäs. Förr i tiden så hade man den som tecken på att det var dags att slå ängen. Det var antagligen på fuktängarna och säkert även slättermyrarna där den också fanns.

STEFAN OLANDER

Hylströmmen. FOTO: PETER STÅHL

Ge livet en chans...

UR GÄBS HISTORISKA ARKIV har vi hämtat följande insändare i tidningen Ljusnan. Ja den heter faktiskt Ljusnan. Vid denna tid var debatten om utbyggnad av biflödet Voxnan och Mellanljusnan som hetast. Anders Delin var miljörörelsens starkaste förkämpe och skrev otaliga debattartiklar. Tillsammans med Berit Berglund skrev han bland annat denna insändare från 27 november 1984.

En droppe bland många som gradvis urholkade företrädet för vattenkraften. När riksdagen 1993 beslöt att Voxnan ovan Vallhaga med Hylströmmen och andra forsar skulle skyddas i naturresurslagen avgjordes frågan definitivt. ■

Välkommen ut i en biologiskt värdefull natur!

Vi bjuder dig på tre corona-anpassade naturvandringar i Långängarnas Naturreservat, Sandviken. Du får gå själv efter snitslad stig, i din egen takt och ta del av det som intresserar dig. Vi ber dig ta hänsyn till andra besökare.

Du har en stig med snitslade avstickare att följa för att ta del av det vi speciellt vill visa upp. I år finns det troligen en markerad stig som Länsstyrelsen lovat göra i ordning för alla att använda även när det inte är några speciella aktiviteter i området. Om den inte är klar snitslar vi. Vi knyter upp texter/bilder för att uppmärksamma

dig på de arter vi valt att presentera. Vi kommer att presentera både gamla och nya foton och texter. Nu får du ge akt på exempelvis råttsvansmossa, långfliksmossa och vedtrappmossa. För de senast nämnda arterna är det bra att titta nära med en lupp eller ett förstöringsglas. Naturligtvis visar vi på reservatets riktiga klenoder: aspfjäder-

trubb- och plattfjädermossa.

Det finns många för oss okända arter i reservatet och vi hoppas du delar med dig av din kunskap genom att tipsa oss. Vi är ideellt arbetande amatörer ur Naturskyddsföreningens skogsgrupp i Sandviken/Gävle. Flera av oss är även medlemmar i Gävleborgs botaniska sällskap.

DEN 24-25 APRIL KL 11-16 MOSSVANDRING I

med de mossor vi visat upp tidigare är men också några nya. Efter kl 16 den 25 april plockar vi ner allt.

Under de angivna klockslagen finns några av oss alltid på plats. Detta gäller för alla tre aktiviteterna.

9-10 OKTOBER KL 10-15. MOSSVANDRING II

Ser vi några nya arter ex. av svamp eller tickor så kan det sitta någon lite skylt på sådana också. Efter kl 15 den 10 oktober plockar vi ner allt.

Ove Lennström visar här några fotografier från Långängarnas naturreservat den 22 maj 2020. På <https://www.lansstyrelsen.se/gavleborg/besoksmal/naturreservat/langangarna.html> kan du läsa om reservatet, se kartor och få veta vad du inte får göra i reservatet.

Frågor? Kontakta: delinlotta@gmail.com eller 073-069 66 44

Varmt välkommen hälsar Lotta Delin, kontaktperson för skogsgruppen

Innehåll

- 3** Ledare
- 4** Blomsterfest på Häckelsängs fäbodrar
- 6** Sveriges nationalblomma
- 7** Groddplantor av skogslind
- 10** Ängar – två år efter skogsbranden
- 14** Inventera åkerogräs!
- 19** Våra vanligaste mossor och lavar
- 20** Mimikryns sublimes konst
- 21** Inbjudan till GÄBS årsmöte
- 22** Floradata i Artportalen
- 24** Uppföljning av Aspfjädermossa
- 27** GÄBS program för 2021
- 28** Korta rapporter
- 30** Ge livet en chans
- 31** Välkommen till Långängarna